

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annettua lakia siten, että Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelman 2021–2027 tarkastusviranomaistoiminta siirretään maa- ja metsätalousministeriön sisäisen tarkastuksen yksiköstä valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä toimivaan tarkastusviranomaisyksikköön 1.1.2024 alkaen. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön tehtäviin ehdotetaan lisättäväksi rahaston teknisen avun hallinnointivastuu Manner-Suomessa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta.....	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
3 Tavoitteet	4
4. Ehdotukset ja niiden vaikutukset	4
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	4
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	4
5. Muut toteuttamisvaihtoehdot	5
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	5
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	5
6. Lausuntopalaute	5
7. Säännöskohtaiset perustelut	6
8. Lakia alemman asteinen sääntely.....	6
9. Voimaantulo.....	6
10. Suhde muihin esityksiin	7
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	7
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	7
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	7
LAKIEHDOTUS	8

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) Suomen ohjelman 2021–2027 tarkastusviranomaisena on toiminut maa- ja metsätalousministeriön sisäisen tarkastuksen yksikkö. Vuonna 2022 useiden Euroopan unionin rahoittamien ohjelmien tarkastustehtävät päätettiin siirtää valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä toimivaan tarkastusviranomaisyksikköön. Tavoitteena on keskittää EU-rahastojen tarkastustoimintaa ja niihin liittyvää osaamista yhteen paikkaan.

Tarkastusviranomaisen keskeisenä tehtävänä on suorittaa järjestelmätarkastuksia, hanketarkastuksia ja tilintarkastuksia, jotta se voi antaa Euroopan komissiolle riippumattoman varmuuden hallinto- ja valvontajärjestelmän tehokkaasta toiminnasta ja komissiolle toimitettuun tilitykseen sisältyvien menojen laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta. Tarkastustyö on toteutettava kansainvälisesti hyväksytyjen tilintarkastusstandardien mukaisesti. Tarkastusviranomaisen on myös toimitettava komissiolle vuotuinen tarkastuslausunto ja -kertomus. Tarkastusviranomaisen on lisäksi laadittava riskinarviointiin perustuva tarkastusstrategia, jossa otetaan huomioon ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus ja joka kattaa järjestelmätarkastukset sekä hanketarkastukset.

Teknistä apua on aiemmalla ohjelmakaudella eli Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelmassa 2014–2020 hallinnoitu omana unionin painopisteenään, jonka hankkeita hallinnoi Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. EMKVR-kaudella teknistä apua maksetaan EU-rahastoja koskevan yleisasetuksen (EU 2021/1060) 36 artiklan 5 kohdan mukaisena kiinteämääräisenä rahoituksena, joka on 6 prosenttia rahastosta myönnettävästä tuesta. Euroopan komissio maksaa tämän osuuden maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriö siirtää valtioneuvoston 17.2.2022 tekemän päätöksen mukaisesti Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle Ahvenanmaalle kuuluvan teknisen avun osuuden.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosastolla. Maa- ja metsätalousministeriö on ehdotettavan lain valmistelun yhteydessä kuullut Ahvenanmaan maakuntaa ja tekee yhteistyötä Ahvenanmaan maakunnan kanssa hallinnollisten järjestelyjen toteuttamiseksi. Tarkastusviranomaisen tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla säädetään erillisellä tasavallan presidentin asetuksella.

Lausuntokierros...

2 Nykytila ja sen arviointi

EMKVR:n tarkastusviranomaisena on toiminut maa- ja metsätalousministeriön sisäisen tarkastuksen yksikkö. Ohjelman hallintoviranomaisena on toiminut maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosasto, joten hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen tehtävät on eriytetty toisistaan. Tehtävien nykyisessä sijoittamisessa ei ole havaittu erityisiä ongelmia. Tarkastusviranomaisen toimintaa koskeva tieto ja osaaminen eivät kuitenkaan kerry parhaalla mahdollisella tavalla, kun eri rahastojen tarkastusviranomaiset toimivat eri organisaatioissa. Useita EU-rahast-

toja koskee yhteinen yleisasetus (EU 2021/1060), ja erityisesti tästä näkökulmasta olisi perusteltua, että niitä koskeva tarkastusviranomaistoiminta keskitetään yhteen yksikköön. Toiminnan keskittäminen olisi myös kustannustehokasta.

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa Suomen ohjelman hallintoviranomaisena varojen käytön suunnittelusta. Teknisen avun hankkeiden hallinnointi perustuu maa- ja metsätalousministeriön vahvistamaan käyttösuunnitelmaan. Maa- ja metsätalousministeriö siirtää Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle Ahvenanmaan osuuden teknisen avun rahoituksesta. Tehtävää ei kuitenkaan ole lainsäädännössä selkeästi vastuutettu maa- ja metsätalousministeriölle, vaikka sen voidaan katsoa olevan osa Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain 2 §:n 1 momentin 3) kohtaa. Selkeyden vuoksi ehdotetaan tehtävän lisäämistä kyseiseen pykälään erillisenä kohtana.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on siirtää EMKVR:n tarkastusviranomaisen tehtävät valtiovarainministeriöön, jotta rahaston viranomaistehtävien eriyttäminen olisi aiempaa selkeämpää. Siirrolla tavoitellaan myös tehokkuuden ja osaamisen lisäämistä, kun samassa yksikössä vastattaisiin useiden EU-rahastojen tarkastusviranomaistehtävistä.

Valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnossa sijaitseva tarkastusviranomaisyksikkö on toiminut Euroopan unionin rakennerahastojen tarkastusviranomaisena vuodesta 2007 alkaen. Ohjelmakaudelle 2021–2027 tarkastustoimintaa on haluttu keskittää siirtämällä useiden eri ohjelmien tarkastusviranomaisen tehtävät tarkastusviranomaisyksikköön. Samalla yksikön resurssit ovat kasvaneet. Yksikkö toimii ohjelmakaudella 2021–2027 Suomen rakennerahasto-ohjelman (EAKR ja ESR+) sekä kolmen EU:n ulkorajayhteistyöohjelman (ENI CBC) tarkastusviranomaisena. Lisäksi yksikölle siirtyvät sisäasioiden rahastojen (AMIF, ISF ja BMVI) sekä Central Baltic Interreg -ohjelman tarkastusviranomaistehtävät ja vastuu EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) tarkastuksista.

Teknisen avun hallinnoinnin osalta tavoitteena on selkeyttää nykyistä lainsäädäntöä nimeämällä maa- ja metsätalousministeriö teknisen avun hallinnoijaksi Manner-Suomessa.

4. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Keskeiset ehdotukset ovat Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelman 2021–2027 tarkastusviranomaistoiminnan siirtäminen maa- ja metsätalousministeriön sisäisen tarkastuksen yksiköstä valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä toimivaan tarkastusviranomaisyksikköön sekä teknisen avun hallinnoinnin lisääminen maa- ja metsätalousministeriön tehtäviin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Vaikutukset valtiontalouteen ja hallintoon

Esityksellä ei ole vaikutusta valtion talousarvioon, sillä muutos on otettu huomioon jo vuoden 2023 talousarviossa. Tarkastusviranomaisen tehtäviin varatut resurssit on kohdennettu maa- ja metsätalousministeriön sisäisen tarkastuksen yksikölle vuoden 2022 loppuun asti. Vuoden 2023

talousarviovalmistelussa resurssit siirrettiin valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä toimivalle tarkastusviranomaisyksikölle. Tarkastusviranomaistehtäviin mitoitettiin yksi henkilötyövuosi EMKVR:n järjestelmätarkastuksiin, minkä lisäksi Ruokaviraston käyttöön jäisi 1-2 henkilötyövuotta hanketarkastuksiin. Henkilöstötarvetta vastaavaksi määrärahaksi arvioitiin 95 000 euroa vuodessa palkkaukseen ja muihin toimintamenoihin vuodesta 2024 alkaen. Näin ollen esitetty muutos ei tuo enää uusia muutostarpeita tai vaikutuksia resurssien kohdentamiseen.

Teknisen avun hallinnointia koskevalla lisäyksellä ei ole vaikutuksia valtiontalouteen, sillä hallinnointi on jo käytännössä ollut maa- ja metsätalousministeriön vastuulla.

Vaikutukset yritysten toimintaan

Esityksellä ei ole suoraa vaikutusta yritysten toimintaan, sillä tarkastusviranomaisen tarkastaa ohjelmia järjestelmätasolla. Hanketarkastukset tehdään jatkossakin Ruokavirastossa, jonne niille on varattu tarvittava henkilöresurssi.

Sukupuolivaikutukset

Lakiesityksellä ei arvioida olevan vaikutusta miesten ja naisten välisen tasa-arvon toteutumiseen.

5. Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehtona tarkastusviranomaisen tehtävien siirtämiselle olisi niiden säilyttäminen jatkossakin maa- ja metsätalousministeriön sisäisen tarkastuksen yksikössä. Tehtävät olisivat tällöinkin eriytettyinä, sillä Suomen ohjelman hallintoviranomaisena toimii maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosasto, mutta kustannuksiin ja osaamisen keskittämiseen liittyvät hyödyt jäisivät saavuttamatta.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Yleisasetuksen mukaan rahastojen viranomaiset on nimettävä rahasto-ohjelmissa. Ruotsissa tarkastusviranomaiseksi on nimetty Ekonomistyrningsverket-niminen virasto, eli tarkastusviranomaisen tehtävät on sijoitettu eri virastoon kuin hallintoviranomaistehtävät, joista vastaa valtion maaseutuvirasto Statens Jordbruksverk. Ekonomistyrningsverketiin on Ruotsissa keskitetty kaikkien EU-rahastojen tarkastusviranomastehtävät. Tanskassa hallinto- ja tarkastusviranomaisen toimivat saman ministeriön eli ruoka-, maatalous- ja kalastusministeriön yhteydessä, mutta tehtävät on eriytetty eri yksiköihin. Myös Virossa hallintoviranomainen ja tarkastusviranomaisen toimivat maatalousministeriössä, mutta eri yksiköissä.

6. Lausuntopalaute

XXX.

7. Säännöskohtaiset perustelut

2 §. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi tarkastusviranomaisen tehtävät, koska ne uudessa 2 a §:ssä säädettäisiin valtiovarainministeriön tehtäväksi. Pykälästä poistettaisiin ensimmäisen momentin maininta rahastoja koskevan yleisasetuksen (EU 2021/1060) 71 artiklassa tarkoitettuna tarkastusviranomaisena toimimisesta sekä ensimmäisen momentin 7) kohta yleisasetuksen 77 artiklassa säädettyjen tarkastusviranomaistehtävien hoitamisesta.

Lisäksi 2 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ensimmäisen momentin uudeksi 7) kohdaksi lisättäisiin maa- ja metsätalousministeriön tehtäväksi vastata yleisasetuksen 36 artiklan 5 kohdan mukaisen teknisen avun rahoituksen hallinnoimisesta Manner-Suomessa. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa teknisen avun hallinnoinnista laatimalla sitä koskevan käyttösuunnitelman sekä rahoituksen siirtämisestä tuen saajille käyttösuunnitelman perusteella. Maa- ja metsätalousministeriö siirtää Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle Ahvenanmaalle kuuluvan teknisen avun rahoituksen osuuden.

2 a §. Uudessa pykälässä säädettäisiin valtiovarainministeriön tehtävistä. Valtiovarainministeriön tehtävänä olisi toimia yleisasetuksen 71 artiklassa tarkoitettuna tarkastusviranomaisena sekä vastata yleisasetuksen 77 artiklassa säädettyjen tarkastusviranomaistehtävien hoitamisesta.

25 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi valtiovarainministeriön oikeus saada ja luovuttaa tietoja samalla tavalla kuin pykälässä on entuudestaan kuvattu maa- ja metsätalousministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen osalta. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin oikeudesta saada muulta viranomaiselta tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi. Koska tarkastusviranomaisen on voitava tarkastella myös yksittäisten hankkeiden tietoja ja tarkastettava ohjelman muiden viranomaisten toimintaa, on tietojensaantioikeus välttämätön. Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin oikeudesta luovuttaa muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai Euroopan unionin toimielimelle tietoja, jotka koskevat tuen saajaa ja jotka ovat välttämättömiä tarkastustehtävän suorittamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu. Tarkastusviranomaisen käsittelee tarkastusviranomaisen tehtäviä suorittaessaan tuen saajaa koskevia tietoja. Jotta tarkastusviranomaisen voi vastata tarkastusviranomaisen tehtävistä kokonaisuutena, sen on voitava luovuttaa tietoja edellä kuvatulla tavalla.

28 §. Pykälän ensimmäistä momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lisätään valtiovarainministeriön oikeus tehdä tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi tuen myöntäjiin ja saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Vastaava oikeus säilyisi edelleen ohjelman hallintoviranomaisena toimivalla maa- ja metsätalousministeriöllä. Tarkastusviranomaisen on tehtäviensä suorittamiseksi voitava tarkastaa sekä tuen myöntäjiä että tuen saajia.

8. Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotetulla lailla Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain muuttamiseksi ei ole vaikutusta alemman asteiseen sääntelyyn.

9. Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

10. Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Ehdotetulla lailla Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain muuttamiseksi ei ole riippuvuutta muista hallituksen esityksistä.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Tällä hallituksen esityksellä ei ole kytkentää talousarvioon. Talousarviovaikutukset on huomioitu jo vuoden 2023 talousarviossa sekä vuosien 2024-2027 julkisen talouden suunnitelmassa.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salsapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 7/2019 vp). Lakiehdotuksen 25 § täyttää tämän vaatimuksen. Luovutukset on sidottu välttämättömyysvaatimukseen.

Edellä mainitun johdosta katsotaan, että lakiehdotus voidaan hyväksyä tavallisessa lain-säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain muuttamiseksi

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta annetun lain (997/2021) 2 § 1 momentti, 25 § ja 28 § 1 momentti ja

lisätään lakiin uusi 2 a § seuraavasti:

2 § Maa- ja metsätalousministeriön tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriö toimii yleisasetuksen 71 artiklassa tarkoitettuna hallintoviranomaisena sekä vastaa:

- 1) yleisasetuksen 21 artiklassa tarkoitetun ohjelman ja sen muutosten valmistelusta sekä sen toimeenpanon suunnittelusta;
- 2) ohjelman merkitykseltään vähäistä muutosta koskevan ehdotuksen antamisesta Euroopan komission hyväksyttäväksi;
- 3) ohjelman varojen käytön suunnittelusta ja varojen jaon valmistelusta tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavien tahojen käyttöön;
- 4) ohjelman Ahvenanmaan maakuntaa koskevan Euroopan unionin rahoitusosuuden ohjaamisesta maakunnan hallitukselle;
- 5) yleisasetuksen 72 artiklassa säädettyjen hallintoviranomaistehtävien hoitamisesta;
- 6) yleisasetuksen 76 artiklassa määritellyn kirjanpitoiminnon tehtävien hoitamisesta;
- 7) yleisasetuksen 36 artiklan 5 kohdan mukaisen teknisen avun rahoituksen hallinnoimisesta Manner-Suomessa.

----

2 a § Valtiovarainministeriön tehtävät

Valtiovarainministeriö toimii yleisasetuksen 71 artiklassa tarkoitettuna tarkastusviranomaisena sekä vastaa yleisasetuksen 77 artiklassa säädettyjen tarkastusviranomaistehtävien hoitamisesta.

25 § Tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttaminen

Maa- ja metsätalousministeriöllä, valtiovarainministeriöllä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla, kehittämis- ja hallintokeskuksella ja 28 §:n 2 momentin nojalla tarkastuksia tekevällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muulta viranomaiselta, julkista tehtävää hoitavalta taholta ja kalatalouden paikalliselta toimintaryhmältä hakijaa ja tuensaajaa, tämän taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, valtiovarainministeriöllä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja kehittämis- ja hallintokeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle taikka Euroopan unionin toimielimelle tässä laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja, tuen saajaa koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän suorittamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu.

28 § Tarkastusoikeus

Valtionapuviranomaisten tarkastusoikeudesta ja tarkastuksen suorittamisesta säädetään valtioneuvustuslain 16 ja 17 §:ssä. Sen lisäksi maa- ja metsätalousministeriöllä ja valtiovarainministeriöllä on oikeus tehdä tuen myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön liittyvien edellytysten ja ehtojen noudattamisen valvomiseksi tuen myöntäjiin ja saajiin kohdistuvia tarkastuksia.

Helsingissä x.x.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah